

Finanšu izlūkošanas
dienests

Nacionālais NILLTPF risku novērtējums: biedrību sektora pārskats.

Toms Platacis

Finanšu izlūkošanas dienesta priekšnieka vietnieks

Rīga, Latvija

2021. gada 21. janvārī

NRA (1/2)

- › Starptautiskie standarti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas (NILL), terorisma finansēšanas (TF) un proliferācijas finansēšanas (PF) novēršanā nosaka, ka valstīm ir jāapzinās, jānovērtē un jāsaprot nacionālie NILLTPF riski.
- › Ievērojot NILLTPF shēmu globālo raksturu, svarīgi katrai valstij regulāri un kvalitatīvi veikt risku novērtējumu.
- › Tāpat Eiropas Komisijas Pārnacionālais riska novērtējums tiek gatavots saskaņā ar Eiropas Savienības valstu risku novērtējumiem.
- › Secīgi Finanšu izlūkošanas dienests sadarbībā ar tiesībaizsardzības iestādēm, uzraudzības un kontroles institūcijām un citām iesaistītajām organizācijām izstrādā Nacionālo risku novērtējumu (NRA).

2020. gadā Finanšu izlūkošanas dienests sadarbībā ar līdzatbildīgajām institūcijām veica NRA 2017. – 2019. gadam.*

NRA nepieciešamība:

- › laicīga risku un to radīto seku apzināšana un identificēšana;
- › proaktīva pasākumu veikšana identificēto risku samazināšanai un novēršanai;
- › veicināta izpratnes veidošana;
- › pamats NILLTPF novēršanas politikas veidošanai.

**NRA kopsavilkuma ziņojums tiks publicēts šī gada februārī, kas visiem interesentiem būs publiski pieejams FID tīmekļa vietnē.*

NRA (2/2)

- › NRA ietvaros, cita starpā, veikts arī nevalstisko organizāciju (NVO) NILLTF risku novērtējums, t.sk. vērtēti arī biedrību (brīvprātīgas personu apvienības, kas nodibinātas, lai sasniegtu statūtos noteikto mērķi, kam nav peļņas gūšanas rakstura) NILLTPF riski.*
- › Tā kā Latvijā biedrībām ir juridiskas personas (JP) statuss, tām aktuāli arī JP raksturīgie NILL riski, neskatoties uz to, ka saskaņā ar FATF standartiem NVO galvenokārt raksturīgi TF riski.

NVO sniegto pakalpojumu būtiskā nozīme sabiedrībā, kā arī sektora apmērs nepārprotami norāda uz prasību apzināties NILL un TF riskus un atbilstoši tos pārvaldīt:

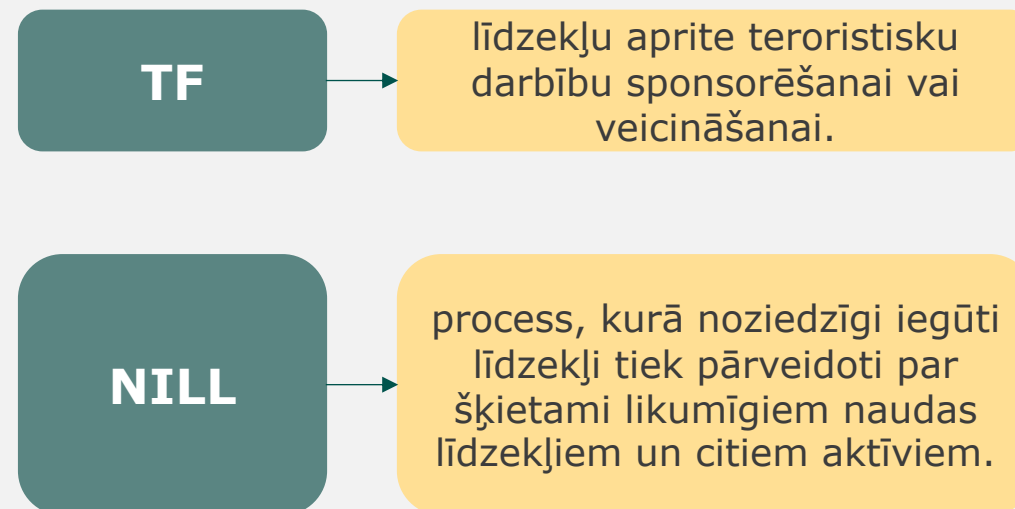
- › pārskata periodā sektorā darbojas aptuveni 25 000 NVO;
- › ienākošo maksājumu kopsumma gadā sastāda ap 500 milj. EUR.

** Pārskata periodā visbiežāk (85%) reģistrētā NVO forma ir biedrība, kam seko nodibinājumi, reliģiskās organizācijas un citi NVO veidi.*

TF riski vs NILL riski

Būtiski apzināties un izprast, ka:

- > TF izmantotajiem līdzekļiem nav jābūt ar noziedzīgu izcelsmi;
- > TF gadījumā jāvērtē līdzekļu izlietojums;
- > NILL gadījumā jāvērtē līdzekļu izcelsme.

Biedrību TF riski (1/2)

- › Lai gan pastāv iespēja, ka Latvija var tikt izmantota TF, kopumā TF riski Latvijā ir zemi.
- › Paaugstināta TF riska NVO, t.sk. biedrību, definēšana ir būtiska, lai atvieglotu gan valsts institūciju, gan finanšu institūciju darbu un sadarbību ar visām NVO, kā arī Likuma subjekti samērīgi piemērotu uz riskiem balstītu pieeju.

-
- › Katrā valstī augsta riska NVO kopā var ietilpt citas darbības jomas un iezīmju NVO. Latvijā augsta riska NVO definēšanas procesu būtiski apgrūtina fakts, ka normatīvie akti neparedz obligātu pienākumu reģistrēt darbības jomu.*

FATF ir identificējis augstam TF riskam pakļautās NVO, t.sk. biedrības:

- › reliģiskās organizācijas;
- › labdarības organizācijas;
- › organizācijas, kas nodarbojas ar sociālo palīdzību, izmitināšanas jautājumiem, veselības aprūpi, izglītību, pārstāvniecību vai citu "labo darbu" ("good works").

Atbilstoši FATF standartam, NVO, t.sk. biedrībām, paaugstinātu TF risku rada arī apstākļi, ka tām ir tiesības darboties vidē, kas normatīvajā regulējumā nav regulēta tik stingri, kā citiem juridisko personu veidiem, t.sk. tām piemērojamie nodokļu un grāmatvedības atvieglojumi.

* Pārskata periodā 91% NVO nav norādījušas konkrētu darbības jomu.

Biedrību TF riski (2/2)

Latvijā par augsta TF riska biedrībām var uzskatīt tikai un vienīgi šādas biedrības:

1. Biedrība, kam darbības joma atbilst FATF definīcijai: "Kultūra un atpūta", "Pētniecība un izglītība", "Veselība", "Sociālā atbalsta pasākumi personām", "Tiesiskums un interešu aizstāvība", "Sporta biedrības un nodibinājumi".
2. Biedrība, kas īsteno aktivitātes starptautiskā līmenī, veicina sociālo un ekonomisko attīstību ārvalstīs, nodrošinātu palīdzību katastrofās cietušajiem reģioniem starptautiskā līmenī u.tml.
3. Biedrība, kas nav norādījušas nodarbošanās veidu vai norādījušas "Citur neklasificēta biedrība vai nodibinājums", un darījuma attiecībās atsakās precizēt nodarbošanās veidu un sniegt detalizētu darījuma pamatojumu.

Papildus iepriekš definētajām paaugstināta TF riska biedrībām, kā vēl viens obligāti kvalificējošs kritērijs ir fakts, vai attiecīgais NVO veic darījumus ar augsta riska valstīm (*augsta riska valstu sarakstu skatīt pēdējā slaidā*).

-
- > No visām Latvijā reģistrētām NVO, kam piemīt TF riskus paaugstinoši faktori, daļai var būt raksturīgs zems TF risks un daļai risks nepastāv vispār.
 - > Atbilstoši Latvijā reģistrēto NVO darījumu apjomam, pārskata periodā augsta TF riska kopai atbilst tikai 1% no visiem NVO darījumiem.

Biedrībām atbilstošie JP NILL riski

Atbilstoši FATF standartam JP loks Latvijā aptver:

- > kapitālsabiedrības (SIA, AS, Eiropas komercsabiedrības);
- > komandītsabiedrības;
- > nodibinājumus;
- > citas JP (pilnsabiedrības, kooperatīvās sabiedrības, **biedrības**, nodibinājumus, reliģiskās organizācijas un to iestādes, politiskās partijas).*

Tādas JP formas kā individuālie uzņēmumi, zemnieku, zvejnieku saimniecības atbilstoši FATF vadlīnijās ietvertajai definīcijai nav uzskatāmas par JP un netiek analizētas NILLTF risku kontekstā.

JP tiek plaši izmantotas NILL shēmu realizācijā - lai slēptu līdzekļu patieso izcelsmi un maskētu PLG, kā arī nepiesaistītu ar NILLTPFN uzraudzību un citu NILLTPFN atbildīgo institūciju uzmanību.

NILL paņēmieni piemēri:

- > darījumu imitācija, radot priekšstatu, ka darbības rezultātā rodas pamats atlīdzības vai citu ienākumu saņemšanai, kas pēc tam tiek uzrādīta kā "legāla" samaksa par pakalpojumu, precī u.tml.;
- > nominālu personu (fiktīvu amatpersonu) norādīšana saistītajos dokumentos un fiktīvas informācijas par PLG sniegšana, lai uz slepenu vienošanos pamata slēptu faktisko kontroli (PLG) juridiskajā personā.

Augsta riska valstis	Augsta riska valstis atbilstoši MK noteikumiem Nr.554*	Irākas, Irānas, Sīrijas un Z-Korejas kaimiņvalstis
Alžīrija	x	
Armēnija		x
Azerbaidžāna		x
Bahreina	x	
Botsvāna		
Dienvīdkoreja		x
Etiopija		
Ēģipte	x	
Gana		
Gruzija	x	
Indonēzija	x	
Izraēla		x
Jemena	x	
Jordānija	x	x
Katara	x	
Kenija	x	
Krievija	x	x
Kuveita	x	x
Ķīna		x
Libāna	x	x
Lībija	x	x
Maroka	x	
Nigērija	x	
Omāna	x	
Pakistāna	x	x
Palestīna	x	
Panama		
Saūda Arābija	x	x
Šrilanka		
Trin. un Tobāgo		
Tunisija	x	
Turcija		x
Turkmenistāna		x
Ukraina	x	

EK saraksts ar valstīm, kam ir stratēģiski trūkumi NILLTF apkarošanas sistēmās**

Afganistāna
Bahamas
Barbadosa
Botsvāna
Kambodža
Korejas Tautas Demokrātiskā Republika
Gana
Irāna
Irāka
Jamaika
Maurīcijas
Mongolija
Mjanma
Nikaragva
Pakistāna
Panama
Sīrija
Trinidad un Tobāgo
Uganda
Vanuatu
Jemena
Zimbabve

Finanšu izlūkošanas
dienests

Paldies par uzmanību!

Toms Platacis

Finanšu izlūkošanas dienesta priekšnieka vietnieks

e-pasts: toms.platacis@fid.gov.lv